

Verslag van de 36e vergadering van de Klankbordgroep Gebruikers Natuurterreinen Goois Natuurreservaat op dinsdag 22 september 2015, aanvang 20.00 uur ten kantore van het GNR.

Aanwezig zijn:

- de heer J. de Boer (voorzitter)
- mevr. P. Fluitsma (KNNV Afdeling Gooi)
- mevr. I. van Zon (Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie)
- de heer L. Eendhuizen en mevrouw S. Nijhof (IVN Gooi en Omstreken)
- de heer J. Harder (Gooise Atletiek Club)
- de heer D. Jonkers (Vereniging van Vrienden van het Gooi)
- de heer J. Loggen (Werkgroep Landschapsbeheer Nardinclant)
- de heer J. Oude Elferink (Vereniging Leefmilieu Het Gooi, de Vechtstreek e.o.)
- de heer D. Prop (Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken)
- de heren B. van der Moolen en P. Hulzink (GNR)
- de heer J. Didderen (GNR, tot agendapunt 3)
- mevr. M. Evers (verslag)

Afwezig zijn:

- de heer J.P. Alsma (Sticht Gooise Wandelsport Bond)
- de heer B. Bakker (Fietsersbond, Afdeling Naarden/Bussum/Huizen)
- de heer W.J.A. Hoeffnagel (KNNV Afdeling Gooi, wordt vervangen door mevrouw P. Fluitsma)
- de heer J. Koot (K.C. Gooi- en Eemland)
- de heer J. van der Sar (Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, Afdeling Naerdincklant)
- de heer P. Spoorenberg (Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, wordt vervangen door de heer D. Prop)
- de heer G. Vorstman (Stichting Behoud Gooise Heide)

1. Opening, evt. mededelingen en vragen/opmerkingen n.a.v. het verslag van de 35e vergadering d.d. 16 juni 2015 en vaststelling verslag

De heer De Boer opent de vergadering en heet allen van harte welkom, in het bijzonder mevrouw S. Nijhof die de heer Eendhuizen gaat opvolgen. De leden stellen zich allen kort voor. De afwezigheidsmeldingen worden doorgenomen.

Er wordt mondeling een tekstuele wijziging op het concept verslag doorgegeven die door de secretaris direct wordt verwerkt. Het verslag is daarmee vastgesteld.

Naar aanleiding van het vorige verslag:

Bij agendapunt 3: Verkenning de heer P. Winsemius naar onderzoek beoogde samenwerking GNR-PWN

- Het instellen van een Bewonersraad wordt nader onderzocht.

Bij agendapunt 4: Toeloop ecoduct Laarderhoogt, Tafelbergheide en zuidkant Westeren Bussumerheide, presentatie door de heer Hulzink

De heer Harder vraagt of al het gekapte hout kan blijven liggen. De heer Hulzink antwoordt dat er bij grote projecten teveel hout vrij komt om te laten liggen. Daarom wordt (een groot deel) afgevoerd. Bij bosonderhoud is de stelregel dat altijd zoveel mogelijk hout blijft liggen, behalve als het niet kan.

In het tijdschrift De Korhaan van Vogelwerkgroep 't Gooi komt een artikel over hoe GNR aankijkt tegen boskap en wat hierbij beleidsmatig komt kijken.

Overige zaken:

Wielersportbond NTFU wordt uitgenodigd vanaf 2016 deel te nemen in de Klankbordgroep.

2. Beleid uitlaatservices, met praktijk informatie van een terreinbeheerder/boswachter

De heer Didderen woont het overleg bij als ervaringsdeskundige met 13 jaar ervaring, zowel in zijn werk bij GNR als voor die tijd op de Veluwe in de omgeving van Ede/Renkum/Wageningen. Het is een algemeen gebruik van mensen om de hond uit te laten in de natuur. De hondenuitlaatservices nemen hierin een aparte plek in. In de praktijk is zichtbaar dat in de aanbieders van uitlaatservices voor honden regelmatig beweging zit. Bedrijfjes komen en gaan en dit geeft een dynamisch geheel buiten. GNR kent een hondenbeleid waarin ruimte wordt geboden aan hondenuitlaatservices. Bij Natuurmonumenten mag de hond nergens los, uitlaatservices weten precies in welke gebieden honden los mogen, verdiepen zich in broedseizoen en wisselbegrazing die toegepast wordt en stemmen hun aanwezigheid daarop af. Sommige services kiezen er bewust voor niet meer dan 6 à 7 honden mee te nemen, waarmee een roedel wordt gevormd en nieuwe honden pas toegelaten worden na kennismaking. Daartegenover zijn er ook bedrijven die met bijvoorbeeld wel 15 honden tegelijk op pad gaan. Er worden dus kleine groepjes en grotere groepen gezien buiten. Boswachters krijgen opmerkingen van publiek dat zich geconfronteerd voelt met groepen honden en loslopende honden. Verder is vast te stellen dat bij zoekraken van een hond het heel divers is hoe de verantwoordelijke daarop reageert. Boswachters merken dat het niet werkt om mensen aan te spreken in het veld en hun aandacht vast te houden in het gesprek, in aanwezigheid van een groep honden die zij bezig zijn in bedwang te houden. Waar honden los mogen lopen horen zij nog wel onder appel te staan. Dit houdt in dat de hond niet verder weg is van de begeleider dan op ca 15 meter afstand en op het pad loopt. De hond mag niet honderden meters ver en buiten (stem)bereik van de begeleider zijn.

In het verleden heeft GNR bekeken hoe andere organisaties hiermee omgaan en is nagedacht over hoe het te reguleren valt. Bij Stichting het Geldersch Landschap staat op de toegangsborden: maximaal drie honden los, de rest dient aangelijnd te zijn. Het Utrechts Landschap en Staatsbosbeheer hebben een pilot: als een uitlaatservice bedrijfsmatig bezig is dan kan dat in hun gebieden alleen met een vergunning. De vergunning kost € 500, =, het is echter een hele organisatie om dit te regelen en het blijkt dat hondenuitlaatservices vanwege de reistijd naar de locatie een voorkeur hebben voor gebiedjes dichtbij. Ook is er geen certificering voor uitlaatservices. Conclusie is dat het lastig te reguleren is. Het heeft echter wel zijn weerslag op de natuur en op andere gebruikers. GNR heeft het plan om deze services eens uit te nodigen en de punten die GNR heeft op tafel te leggen. Het gaat er vooral om elkaar eens te spreken. De praktijk is in feite dat men maximaal zes honden onder appel mee zou moeten nemen om het beheersbaar te houden.

Voorzitter de heer De Boer vraagt of het mogelijk is een juridische constructie te maken wat wel of niet mogelijk is? De heer Hulzink zegt dat het een ingewikkeld verhaal is waar nog geen oplossing voor is.

De heer Prop vraagt of het mogelijk is om commercieel gebruik van terreinen aan banden te leggen? De heer Hulzink antwoordt dat dit theoretisch mogelijk is en ook wordt gebruikt door een andere organisatie. De moeilijkheid hierbij zijn de bewijslast en de kosten daarvan. Vergunningen geven administratieve lasten, er dient controle op naleving te worden ingesteld enz. Enkele jaren geleden heeft GNR geprobeerd om een lijst van hondenuitlaatservices samen te stellen, maar het is lastig om van de grond te tillen. Er is veel wisseling in aanbieders. Dit zou misschien uit de organisatie van de hondenclubs kunnen komen.

Mevrouw Van Zon wijst erop dat ruiters en menners zonder ruiters- c.q. menbewijs geen toegang mogen nemen. De heer Hulzink laat weten dat dit een bestaand, landelijk bewijs is, dat georganiseerd wordt uitgegeven. Iets dergelijks is er in de hondenwereld niet.

De heer Jonkers vraagt zich af of er wel studies zijn gedaan van de effecten van honden op flora en fauna. In de groeve Oostermeent worden veel honden uitgelaten en dit zal denkkelijk leiden tot hogere voedselrijkheid door de uitwerpselen.

De heer Oude Elferink is eveneens geïnteresseerd in het effect op de ecologie.

De heer De Boer vraagt zich af op welk moment het schadelijk wordt en of het een urgent probleem is voor GNR, is GNR bijvoorbeeld bezig om beleid voor te bereiden? De leden van de Klankbordgroep willen graag meedenken als het op de agenda staat bij GNR.

De heer Hulzink deelt mede dat er nog geen rampen gebeuren, maar dat het wel bekend is dat veel mensen (wandelaars, hardlopers) bepaalde plekken of gebieden (gaan) vermijden als zij weten of zien dat er erg veel honden worden uitgelaten. In 2019 gaat GNR een nieuw beheerplan maken, dit zou een logisch moment zijn om het beleid over honden in alle opzichten - dus ook de losloopzones, het aanlijnen, wat wel en niet is toegestaan - vast te leggen.

De heer Loggen adviseert om voor het beheerplan gemaakt wordt een periode telposten in te richten: om bijvoorbeeld te meten hoeveel honden er per dag in het Spanderswoud uitgelaten worden.

Voorzitter De Boer beaamt dat het goed zou zijn om gegevens te verzamelen en in kaart te brengen. De heer Hulzink merkt op dat onderzoeksvragen wel geformuleerd kunnen worden.

Mevrouw Van Zon heeft meegemaakt dat een individuele hond op een paard met ruiters afkwam, waarop het paard zich uit de voeten maakte waarbij gelukkig (net) geen botsing met een aantal wandelaars plaatsvond. De heer Hulzink bevestigt dat er veel interacties zijn tussen allerlei gebruikersgroepen en dat er ook allerlei incidenten gebeuren, maar dat er tot nu toe gelukkig geen rampzalig iets is voorgevallen.

De heer De Boer heeft de ervaring dat zonerings – dat wil zeggen: strak gebieden aanwijzen waar het wel mag en andere stukken volstrekt niet - duidelijkheid brengt voor alle gebruikers.

De heer Hulzink neemt de door de leden van de Klankbordgroep gemaakte opmerkingen mee. Als er een notitie gemaakt wordt komt deze in een overleg van de Klankbordgroep aan bod.

De voorzitter bedankt de heer Didderen voor zijn toelichting en aanwezigheid, waarna de heer Didderen het overleg verlaat.

3. Mededelingen uit bestuur en organisatie en stand van zaken m.b.t. het rapport “Gebed zonder End” van de heer P. Winsemius

De voorzitter geeft het woord aan de heer Van der Moolen.

Het bestuur is zich aan het beraden om medio oktober met een helder doorwrocht besluit te komen. Rentmeester-directeur de heer Van der Moolen is in de zomerperiode bij bijna alle gemeenten, Natuurmonumenten, PWN en de oude en nieuwe vrienden van GNR op bezoek geweest.

De heer Adriani heeft een notitie gemaakt voor het dagelijks bestuur. Dit is een vergaderstuk en een van de ingrediënten die het bestuur in hun besluit zal betrekken. Alle verzamelde informatie zal tot een totaalbeeld worden samengevoegd.

De heer Jonkers laat weten dat de VVG een advies heeft uitgebracht aan het DB GNR, het advies is vastgesteld op de ledenvergadering. De tekst is te vinden via de website www.vriendenvanhetgooi.nl

De heer Loggen vraagt zich af hoe het in de toekomst gaat lopen met de participatie van Bussum en Naarden als er een fusie komt met Muiden.

Voorzitter de heer De Boer sluit dit agendapunt af onder dankzegging aan de heer Van der Moolen en met het advies om het DB besluit in oktober af te wachten en dan te bezien wat er dan verder voor nieuws is.

4. Stand van zaken een jaar na Evaluatie GNR beleid mountainbikers

In verband met aankomende toetreding van Wielersportbond NTFU wordt dit onderwerp verschoven naar een volgend overleg waarbij de vertegenwoordiger van NTFU aanwezig zal zijn.

5. Herinrichting uitzichtpunt op de Tafelbergheide (presentatie de heer P. Hulzink)

De heer Hulzink reikt een document met foto's en toelichting van het plan om het uitzichtpunt de Tafelberg op te knappen en licht aan de hand daarvan de plannen toe. Een PDF van dit document is bij het verslag gevoegd.

Het uitzichtpunt De Tafelberg is versleten, het werd voor het laatst in de jaren 80 van vorige eeuw opgefrist. De hoogte is in de loop der jaren afgenomen met ca. 2 meter en het uitzicht is verminderd door de begroeiing rondom. Op het hoogste punt zijn diverse oriëntatietafels geweest, de huidige is niet meer in goede staat.

GNR wil het uitzichtpunt de Tafelberg graag opknappen en heeft zich allereerst gebogen over de doelstelling van de opknappbeurt. Na afweging is besloten een nieuwe definitie aan het uitzichtpunt te geven. Zicht op het water van het IJsselmeer (ooit de Zuiderzee) is niet meer aan de orde, zelfs al zou men vier bosvakken dichtbij de Tafelberg kappen, dan nog belemmeren de bossen van Bikbergen en de Huizereng een vrij zicht op het water. Het complete herstel van uitzicht is dus niet aan de orde. Wat wel kan is zichtlijnen maken door opslag van vogelkers weg te nemen. Verder loopt de gemeentegrens van ca 1824 dwars over de Tafelberg, het voornemen is om deze meer zichtbaar te maken.

Ook het beter zichtbaar en toegankelijk maken van het uitzichtpunt vanaf de Tafelbergheide is opgenomen in het plan. Er is al een looppaadje aanwezig vanaf de westkant richting de berg. Dit wil men gebruiken om vanaf die zijde de berg een heel nieuwe markering te geven, dus aan de hellingzijde van de hei. Het plan is om met erosiebestendig materiaal daar een opgang te maken, waarbij de gemeentegrens in de as van de trap wordt gemarkeerd. De andere opgang wordt dan opgeheven. Op het uitzichtpunt wil men nieuwe informatiepanelen plaatsen. Er ligt nu een voorlopig ontwerp op tafel. Er wordt naar gestreefd om het volgend voorjaar in uitvoer te brengen. Hier moet nog wel voorwerk voor gedaan worden.

De heer Prop is verbaasd over de keuze om de trap aan de heidekant te maken. Zou het verrassingseffect niet groter zijn als men om de berg heen moet lopen? De heer Hulzink zegt dat deze keuze voorkomt uit de overweging dat het gastvrij is omdat veel mensen vanaf de hei of restaurant als het ware uitgenodigd worden het uitzichtpunt te beklimmen.

De heer Prop vraagt naar de nestkasten op de Tafelbergheide. De heer Hulzink zegt dat er voor de nestkasten niets wijzigt, deze komen niet in deze omgeving voor, maar elders op de Tafelbergheide.

Voorzitter de heer De Boer verzoekt de leden hun achterban over de plannen te informeren.

6. Stand van zaken ontwikkelingen in/rond de terreinen van GNR

Aan de hand van de checklist, alfabetisch op gebied/project:

Actueel:

Anna's Hoeve

Het wachten is op het starten van de PIP (Provinciaal Inpassingsplan) procedure, deze gaat in het najaar van start. Een en ander is gekoppeld aan de HOV discussie. Het bestuur van GNR wacht met hun uitspraak/instemming tot dat moment.

Crailo/Ecoduct A1 (Natuurbrug Laarderhoogt)

Deze natuurbrug ligt landschappelijk mooi en is ook erg snel groen geworden. Het is aan te raden er een keer te gaan kijken. De toeloop zal verder worden ingericht, de planning daarvoor is afhankelijk van communicatie, technische voorbereiding en aanbesteding. In november wordt geprobeerd de financiën dekkend te krijgen.

Verder wordt er gezocht naar middelen om over enige tijd te gaan monitoren, in de meerjarige monitoringopgave. Het gaat dan om het monitoren van een beperkt aantal diergroepen, de recreatie en de interactie tussen dier en mens.

Crailo/Gebiedsontwikkeling

Er komt bezoek van medewerkers van de Provincie om te spreken over Crailo, als onderdeel van discussie voor opvang van vluchtelingen.

Natuur- en landschapsplan Monnikenberg

Het plan zit in de afrondende fase en moet nog in het bestuur besproken worden. Naar verwachting kan het tijdens volgend Klankbordgroep overleg besproken worden.

Monnikenberg/onderzoek herbestemming kloostergebouw

Stichting BOEI heeft het kloostergebouw vanaf 4 november 2015 in handen om de herbestemming vorm te geven.

Schootsvelden Naarden

GNR heeft gesproken met gemeente Naarden over overdracht. Zodra er nieuws is komt dit in het Klankbordgroep overleg.

7. Mededelingen uit het beheer

De voorzitter geeft de heer Hulzink het woord.

Elk jaar vindt een opname plaats van de staat van de heidegebieden en een analyse wat er gedaan moet worden. De heide levert dit jaar op veel plekken een ander beeld op dan de jaren ervoor, doordat het heidehaantje in eerdere jaren massaal aanwezig was en dit jaar niet. Er is nu heel goede regeneratie, dit is in verschillende heidevelden geconstateerd. Gekeken wordt of er bosopslag plaatsvindt, bijvoorbeeld door Amerikaanse vogelkers. Deze wordt verwijderd, zodat de koeien daarna de jonge scheuten kunnen aanvreten.

In de naaldhoutpercelen in het Spanderswoud worden open plekken gemaakt, waarbij met dassenburcht en bomen die bessen dragen voor vogels rekening wordt gehouden. Er blijft echter geen dood hout liggen. De heer Hulzink heeft een artikel hierover gepubliceerd in de Korhaan.

De heer Jonkers vraag hoe de vele opslag van Els en Berken op Cruysbergen wordt aangepakt. De heer Hulzink deelt mede dat dit met maaibeheer wordt onderdrukt, waarbij plekken die erg onder druk staan van elzenopslag twee keer worden gemaaid. Dit start binnenkort machinaal omdat het te grote vlakken zijn en te intensief beheer is om met vrijwilligers te kunnen doen.

8. Mededelingen uit de organisaties

De heer Harder (Gooise Atletiek Club)

De eerste Gooise Heidelbergloop was succesvol. De loop is door de heer Pieter Winsemius gestart met een fluitsignaal. Het was geweldig mooi weer met 500 deelnemers en er werden veel positieve reacties ontvangen. GAC wil dit volgend jaar herhalen, de opbrengst is voor GNR. De loop was dit jaar nog niet rendabel vanwege opstartkosten en eerste aanschaf.

De heer Jonkers (Vereniging van Vrienden van het Gooi)

De VVG viert dit jaar haar 80 jarig bestaan.

Over het verdwijnen van de flora en faunawet maken de Vrienden van het Gooi zich ernstig zorgen. De heer Van der Moolen zegt ook benieuwd te zijn hoe dit in de praktijk uit gaat werken. De ontwikkelingen worden gevolgd en gehoopt wordt dat hier in de regio er beschermende maatregelen zullen volgen. Alle heideterreinen waren aangewezen als beschermd natuurmonument.

De heer Jonkers deelt verder mede dat de discussie met diverse betrokkenen over de schootsvelden Naarden goed is verlopen.

In verband met onverwachte ontwikkelingen/bouwplannen op het voorland van de Stichtse Brug in de vorm van het plan Blaricum aan Zee is de VVG actief begonnen dit gebied te inventariseren. De oostkant van Stichtse Brug komt in beheer bij Natuurmonumenten.

Verder vraagt de heer Jonkers of GNR iets weet over plannen met de Zuiderhof bij de Bollelaan, gelegen in Bussum richting Huizen, ten noorden van de Beek. Hier zijn plannen van de eigenaar om de graslanden van de zanderij om te vormen tot een soort landgoed, dat aansluit op Kommerrust. De heer Hulzink deelt mede dat GNR hier geen invloed op heeft. Een ander punt dat de heer Jonkers aanstipt is dat de boerderij op Oud Naarden te koop staat.

De heer Prop (Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken)

De Vogelwerkgroep doet voor het derde jaar in de herfst een inventarisatie van de Naardereng en akkertjes om te zien wat het effect is van een aantal zaken op de vogelstand. Het is een interessant gebied waar veel aspecten spelen, waaronder het uitlaten van honden.

De heer Eendhuizen (IVN Gooi en Omstreken)

Brengt nogmaals de viering van het 50 jarig IVN en 100 jarig KNNV jubileum op 18 juni 2016 onder de aandacht, iedereen is hierbij van harte welkom.

9. Vergaderdatums 2016

Vastgesteld worden de datums:

1. 16 februari
2. 31 mei (met excursie)
3. 11 oktober

Mevrouw Laverman wordt uitgenodigd om voorafgaand aan het overleg van 16 februari een presentatie over Geopark Gooi en Vecht i.o. te verzorgen.

10. Rondvraag en sluiting

De voorzitter neemt met enkele welgemeende woorden van dank afscheid van de heer Eendhuizen. De heer Eendhuizen heeft zich de afgelopen vijf jaar in de Klankbordgroep ingezet namens het IVN en was altijd aanwezig. De voorzitter zegt hem hiervoor en voor zijn bijdragen lof toe en nodigt de heer Eendhuizen uit in 2016 nog eenmaal aan de excursie met broodmaaltijd deel te nemen ter afronding.

Hierna bedankt de voorzitter alle aanwezigen voor hun deelname aan dit overleg en sluit de vergadering.